

Vnímavost a subjekt / Budoucnost a subjekt / Zacielenost a subjekt / Subjekt a téličnost

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2005](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 20. 7. 2005
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 20. 7. 2005

Vnímavost a subjekt / Budoucnost a subjekt / Zacílenost a subjekt / Subjekt a téličnost

Máme za to, že jediným zdrojem aktivity je (může být) nějaký subjekt; přitom základní formou aktivity je výkon vlastního bytí subjektu. Teprve odtud může být založena akce v pravém smyslu, která znamená jakousi „odnož“ oné základní aktivity sebevýkonu. Tato odnož míří – buď ‚nazdařbůh‘ nebo více méně cíleně mimo subjekt, tj. do jeho nejbližšího (a na vyšších úrovních i vzdálenějšího) okolí. Předpokladem „cílenosti“ akce jsou jisté informace, získané v dřívějších akcích (eventuelně – na určitých nižších rovinách života – získané druhově či rodově etc. v dlouhých vývojových etapách a zakódovaných v tzv. instinktech, tj. jakýchsi bio-automatismech). Jakási základní „vnímavost“ vůči okolí musí proto předcházet každé cílenosti aktivit. A protože vnímavost vůči sobě předpokládá přístup subjektu k sobě, a ten zase předpokládá ještě dřívější odstup od sebe (a každou akci můžeme chápat zčásti také jako odstup od sebe resp. sebe-opouštění (z něhož je ovšem obvykle možný návrat k sobě), musíme odlišit dvojí typ zacílenosti (téličnosti), totiž téličnost primární, která je vlastní každé (pravé) události, a téličnost sekundární, která je podmíněna oním odstupem od sebe a pak novým přístupem k sobě. A protože každá (pravá) událost potřebuje ke svému sebe-uskutečnění určité prostředí, v němž může probíhat (jinak končí předčasně, aniž se mohla ve svém dění rozvinout), musíme i onu primární téličnost podmínit jakousi primární či spíše primordiální vnímavostí, bez níž se žádná událost nemůže ustavit jako subjekt. To je značně obtížný problém, ale má svou pozoruhodnost: ona primordiální vnímavost nemůže být založena na žádné akci (tudíž ani na akci nazdařbůh), neboť předchází konstituci subjektu. Tím se dostáváme k tomu, že tento typ vnímavosti může mít fundamentální význam pro naše pochopení povahy subjektu: nemusí nutně jít o vnímavost vůči danostem okolí, ale také vůči tomu, co „dáno“ v přesném slova smyslu není. A pak záleží na tom, zda rozšíříme své pojetí „okolí“ tak, aby tam své místo dostaly i skutečnosti „na-dané“ (a přesto skutečné). To by pak – v tomto případě – znamenalo, že ona primordiální vnímavost, která nepředpokládá ještě ustavení události jakožto subjektu, zahrnuje mimořádně významnou vnímavost vůči tomu, co „přichází“, tedy vůči výzvám budoucnosti.

(Písek, 050720–2.)